

บทที่ 5

บทสรุป

จากสภาพความล้มเหลวของพรรคการเมืองไทย ที่ส่วนหนึ่งร่วมมาจากการรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งพรรคการเมืองของคนไทย มักตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการจัดตั้งที่อิงผลประโยชน์และหรืออุดมการณ์ร่วมกัน ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือการขาดอุดมการณ์ของพรรคและนักการเมือง ซึ่งในการต่อสู้ทางการเมืองนั้น อุดมการณ์ถือว่าเป็นหลักการอันสูงสุดที่บ่งชี้ถึงแนวทางของพรรคการเมืองที่มีต่อสังคม และนำพาสังคมไปสู่สิ่งที่พึงปรารถนาได้ เพราะฉะนั้น อุดมการณ์ของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองจึงเป็นเครื่องมือที่จะวัดระดับการสนับสนุนหรือการยอมรับของประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอุดมการณ์เป็นผลผลิตของสังคม ดังนั้นปัจจัยด้านระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับลักษณะและทิศทางของอุดมการณ์ไม่ว่าจะเป็นของพรรคการเมืองหรือนักการเมือง

พรรคการเมืองและนักการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนด้านอุดมการณ์ ทำให้ไม่สามารถสร้างกลไกที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอด หรือเผยแพร่อุดมการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยสิ่งที่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองไทยชอบเรียกว่าเป็นอุดมการณ์นั้น ก็คือ การมุ่งชนะการเลือกตั้งและมุ่งเป็นรัฐบาลเท่านั้น

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเรื่อง "อุดมการณ์กับการเปลี่ยนแปลงของพรรคพลังธรรม" จึงมีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ถึงลักษณะอุดมการณ์ของพรรคการเมืองเป็นสำคัญ พรรคการเมืองที่นำมาเป็นกรณีศึกษาคือ พรรคพลังธรรม ทั้งนี้เนื่องจากวิวัฒนาการการเจริญรุ่งเรืองและการตกต่ำของพรรคพลังธรรมนั้น มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ของพรรคอย่างแยกไม่ออก ประเด็นที่ศึกษาอุดมการณ์ของพรรคพลังธรรม คือ การที่พรรคพลังธรรมมีความเจริญ

รุ่งเรืองนั้นมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ของพรรคในลักษณะเช่นไร และการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นของพรรคพลังธรรม จะส่งผลประการใดต่อพรรคบ้าง โดยในการศึกษาเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัย ว่า

1. ในระยะแรกของการก่อตั้ง พรรคพลังธรรมได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมาก เป็นผลมาจากการที่อุดมการณ์ของพรรคมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในขณะนั้น
2. การเปลี่ยนผู้นำพรรค ประกอบกับสภาพการณ์ทางการเมือง เป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ของพรรคพลังธรรม และส่งผลให้พรรคพลังธรรมตกต่ำลง

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วนด้วยกัน ในส่วนแรก (บทที่ 3) เป็นการกล่าวถึงความเจริญรุ่งเรืองของพรรคพลังธรรม นับแต่ได้มีการก่อตั้งพรรคพลังธรรม จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่พรรคพลังธรรมประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด ส่วนที่สอง (บทที่ 4) เป็นการกล่าวถึงความตกต่ำของพรรคพลังธรรม นับแต่ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 จนถึงผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539

จากการศึกษาในส่วนแรก ผลการศึกษาพบว่า ความเจริญรุ่งเรืองของพรรคพลังธรรม เป็นผลมาจากปัจจัยสองประการด้วยกัน ประการแรก คือ การที่อุดมการณ์ของพรรคพลังธรรมที่เน้นเรื่องของการมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในขณะนั้น ที่ประสบกับปัญหาการคอร์รัปชันและการไร้ประสิทธิภาพของนักการเมือง จนทำให้สังคมตกอยู่ในสภาพของความเสื่อมโทรมทางจริยธรรม สร้างความเบื่อหน่ายให้กับประชาชนโดยทั่วไป การเข้ามาแทนที่ของอุดมการณ์พรรคพลังธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ประชาชนโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครให้การยอมรับและเชื่อถือ ประการที่สอง เป็นส่วนที่มีได้ปรากฏในสมมติฐานการศึกษา คือ บุคลิกภาพของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลัง

ธรรม ที่เป็นคนเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติตามแบบพุทธศาสนา มีความสมถะในการดำเนินชีวิต สิ่งนี้เป็นส่วนส่งเสริมให้ประชาชนมีความเชื่อถือและศรัทธาพรรคพลังธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุด เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคพลังธรรมสามารถชนะใจคนกรุงเทพมหานครได้รับการเลือกตั้งทั้งหมด 32 คน จากจำนวน ส.ส. กรุงเทพมหานครทั้งหมด 35 คน ซึ่งถือว่าเป็นความเจริญรุ่งเรืองของพรรคพลังธรรมโดยแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า ในระยะแรกของการก่อตั้งพรรคพลังธรรมได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมาก เป็นผลมาจากการที่อุดมการณ์ของพรรคมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในขณะนั้น โดยมีบุคลิกภาพของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นส่วนสนับสนุน

การศึกษาในส่วนที่สอง ผลการศึกษาพบว่า ความตกต่ำของพรรคพลังธรรม มีสาเหตุมาจาก 3 ประการด้วยกัน ประการแรก เป็นข้อกล่าวหาที่มีต่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ว่า 1) มีส่วนพัวพันกรณีเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 2) มีความสัมพันธ์กับสำนักสันติอโศก ที่ประกาศแยกตัวออกจากพุทธศาสนา 3) เป็นต้นเหตุให้ประชาชนผู้ร่วมการประท้วง พล.อ.สุจินดา คราประยูร ต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประการที่สอง คือการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคพลังธรรม ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ของพรรคและอุดมการณ์พรรคพลังธรรมตามไปด้วย ประการสุดท้าย คือความขัดแย้งที่พรรคพลังธรรมมีกับพรรคร่วมรัฐบาล ในการร่วมรัฐบาลทั้งสมัยนายชวน หลีกภัย และสมัยนายกบรบรรหาร ศิลปอาชา

ทั้งนี้ สาเหตุของความตกต่ำของพรรคพลังธรรม เริ่มต้นมาจากการที่มีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการพัวพันกรณีต่าง ๆ ของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งทำให้ความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อ พล.ต.จำลอง เริ่มลดลง ต่อมาเมื่อพรรคพลังธรรมมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรค ทำให้การปฏิบัติตามอุดมการณ์เดิมเริ่มมีทิศทางที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะมีความขัดแย้งภายในพรรคที่แก่งแย่งกันเป็นรัฐมนตรี การละเลยอุดมการณ์หลักคือ สัญญาประชาคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงคำขวัญของพรรค จากการศึกษาในเรื่องนี้ ยังพบอีกว่า โดยแท้จริงแล้ว อุดมการณ์ของพรรคพลังธรรมที่เน้นในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม นั้น ไม่ได้เป็นจริงตามที่มีการ

กล่าวอ้าง ตรงกันข้ามอุดมการณ์ที่แท้จริงคือ การแสวงหาความนิยมจากประชาชน เพื่อมุ่งหวังในเรื่องของการสนับสนุนในการเลือกตั้ง สิ่งนี้พิสูจน์ได้ด้วยการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคพลังธรรม ที่มีได้สนใจต่อสถานะของการร่วมรัฐบาลผสม แต่การตัดสินใจใด ๆ ของพรรคพลังธรรมที่ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล กลับมีที่มาจากเสียงเรียกร้องของประชาชนเป็นสำคัญ และไม่ว่าการยึดประชาชนเป็นหลักของพรรคพลังธรรม จะเป็นเพียงข้อกล่าวอ้างหรือไม่ก็ตาม การกระทำดังกล่าว ได้ส่งผลให้เกิดความเบื่อนายที่พรรคการเมืองอย่างพรรคพลังธรรมไม่มีจุดยืนที่เด่นชัด มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เรื่อย ๆ จนมีการมองว่าเป็นการเอาตัวรอดจากสถานการณ์วิกฤตและสร้างคะแนนนิยมของพรรคพลังธรรม จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้พรรคเสื่อมความนิยมลง และตกต่ำในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์ของพรรคพลังธรรม สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้วิจัยได้ในเรื่องของภาพรวมของพรรคพลังธรรม รวมถึงลักษณะที่เป็นพื้นฐานของทุกพรรคการเมือง ว่า การที่พรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นมานั้น ล้วนมีจุดประสงค์อย่างเดียวกันคือ การมุ่งแสวงหาคะแนนนิยมเพื่อสามารถได้รับเสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ทั้งนี้การที่พรรคการเมืองต่างมุ่งในสิ่งเดียวกันนี้ ย่อมส่งผลต่อการสนับสนุนของประชาชนที่ไม่เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพรรคการเมืองทั้งหลาย และไม่อาจแยกแยะได้ว่า พรรคการเมืองใดที่เป็นตัวแทนความต้องการของตน ปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่ความเบื่อนายการเมืองของประชาชน และจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็จะลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้นในทางกลับกัน ผู้วิจัยจึงอยากให้มีการศึกษาวิจัยต่อไปว่า อุดมการณ์แบบใดที่เป็นที่ชื่นชอบของประชาชนมากเป็นพิเศษ เพื่อเป็นข้อมูลให้พรรคการเมืองมีการปรับตัว และสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดมากที่สุด เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและส่งผลต่อความมีเสถียรภาพทางการเมืองต่อไป